

ΑΠΟ ΤΗ ΝΟΝΑ ΜΟΛΕΣΚΗ

Ασχύλου «Προμηθέας Δεσμώτης»

από το Θεσσαλικό Θέατρο

Μετάφραση: Οδυσσέας Νικάκης. Σκηνοθεσία: Κώστας Καζάκος.

Β' σκηνοθέτης: Σοφοκλής Πέππας. Σκηνικά-κοστούμια: Φαίδων Πατρικαλάκης

Μουσική: Γιούρι Στούπελ. Χορογραφία: Αγγελική Στελλάτου. Φωτισμοί: Χριστίνα Θανάσουλα.

Παίζουν: Κώστας Καζάκος, Χρήστος Κάλλοου, Κατερίνα Φωτιάδη, Δημήτρης Ναζίρης, Βασίλης Κολοβός, Φιλαρέτη Κομνηνού, Κωνσταντίνος Καζάκος.

ΕΝΑ από τα βασικά κριτήρια που πραγματικά μετράνε στη διαμόρφωση της γενικής εντύπωσης του κοινού σ' ό,τι αφορά μια παράσταση αρχαίου δράματος είναι κατά πόσο η σκηνοθεσία, η υποκριτική, η μουσική, η κίνηση και ακόμα η εικαστική όψη της παράστασης εμποδίζουν ή όχι την επαφή των θεατών με το Λόγο. Συνειδητά έβαλα σ' ένα σωρό στην ουσία όλα τα συνθετικά στοιχεία μιας παράστασης ωςάν να πρόκειται για ένα ψηλό εμπόδιο που φράζει την επικοινωνιακή οδό με το κείμενο, επειδή η δοκιμασμένη διαχρονικά και διαπολιτισμικά επιθυμία των εκατομμυρίων θεατών των παραστάσεων του αρχαίου δράματος ήταν να παρακολουθήσουν κατά την εκάστοτε συνάντησή τους το Μάθημα από τους μεγάλους Δάσκαλους, τους Έλληνες δραματικούς ποιητές, να υποστούν την ευεργετική επίδραση του λόγου τους, να τακτοποιήσουν με τη βοήθειά τους την σκέψη τους, να τοποθετηθούν ξανά και ξανά μπροστά στα ηθικά και υπαρξιακά ζητήματα που τίθενται στα έργα. Η μαγεία του πράγματος είναι ότι η πιο απλή πορεία προς το κείμενο, η μοναχική ανάγνωση, δεν δίνει τη ζητούμενη επικοινωνιακή έκρηξη, επειδή το μάθημα για το οποίο μιλούσαμε μπορεί να διδαχτεί μόνο στην πιο μαζική, πιο δημοκρατική, πιο ανοιχτή μορφή της εκπαίδευσης, στο θέατρο, και ακόμα επειδή ο θεατρικός Λόγος πραγματώνεται μέσα από τη σκηνοθεσία, την υποκριτική, την κίνηση, τη μουσική, την εικαστική όψη, κ.τ.λ. Αν (και σ' αυτό το αν επικεντρώνεται όλη η ουσία της θεατρικής πράξης και ταυτόχρονα της αξιολόγησής της) οι δημιουργοί της παράστασης λένε με τα δικά τους μέσα ο καθένας όσα μας λέει ο ποιητής. Αλλιώς τα δικά τους δημιουργήματα θα σταθούν εμπόδιο, φράγμα, παραπέτασμα, μεταξύ των μαθητών και του Λόγου των Δασκάλων.

Αυτά τα γενικά και τα πασιγνώστα πριν από την καταγραφή των εντυπώσεων από την παράσταση του «Προμηθέα Δεσμώτη» του Θεσσαλικού θεάτρου για να ληφθούν υπόψη στη διαδικασία του διαμελισμού και της αξιολόγησης των μελών της. Ωμό και βάρβαρο ακούγεται, και όμως αυτό κάνει ο καθένας μας, παίρνοντας μετά από την παράσταση αυτό που του ανήκει για δικαιωματικά, την εντύπωσή του. Πρέπει να σημειωθεί ότι μια παράσταση υποβάλλεται σε ιδιαίτερα σκληρό διαμελισμό όταν τα μέλη/μέρη της παρουσιάζουν εμφανή διαφορά μεταξύ τους ως αγωγοί θερμότητας του κειμένου. Στον «Προμηθέα Δεσμώτη» σε σκηνοθεσία του Κώστα Καζάκου υπήρχε ένα μεγάλο κενό.

Συνήθως στις παραστάσεις της αισχυλικής τραγωδίας ο χορός των Ωκεανίδων δίνει το κύριο οπτικό στίγμα της παραγωγής, αλλά και αποτελεί την πιο συμπυκνωμένη έκφραση της αισθητικής του σκηνοθέτη. Αέρας και νερό, ήχος και φως, συμπίονια και αυταπάρνηση, φόβος και θλίψη, σμί-

γουν στις μορφές που γεννιούνται από το λόγο του Αισχύλου και ο σκηνοθέτης, ο χορογράφος, ο μουσικοσυνθέτης και ο ενδυματολόγος της παράστασης οφείλουν να σμίξουν και να συντονίσουν εδώ τις πιο ψηλές νότες της φαντασίας τους σε μια μελωδία. Οι Ωκεανίδες της παραγωγής από τη Λάρισα δεν απογειώθηκαν ούτε οπτικά, ούτε μουσικά. Πολύ κακή κίνηση, το πρώτο πλάνο της παράστασης (όλα τα άλλα γίνονται σε απόσταση από το κοινό) έμεινε ατομικά αμήχανο και ομαδικά αναποτελεσματικό.

Οι ευχάριστες μελωδίες του Γιούρι Στούπελ ήταν αταίριαστες με το μεγάλο πνεύμα του έργου. Ενδυματολογία όχι μόνο σ' ό,τι αφορά τις μπλε πριγκίπισσες του χορού ήταν από τα πιο αδύνατα σημεία της παράστασης. Το γεγονός ότι όλα τα πρόσωπα του έργου είναι θεοί ή τιτάνες συν την μεταμορφωμένη σε αγελάδα Ιώ δεν έπρεπε να οδηγήσει το Φαίδωνα Πατρικαλάκι σε μια αισθητική του κινηματογραφικού «Αρχοντα των δακτυλιδιών».

Τέτοια ντετερμινιστική ενδυματολογική σκέψη όπως χρησιμοποιήθηκε στις μορφές του Κράτους Ηφαιστου, του Ωκεανού, του Ερμή, αλλά και του Προμηθέα, συνήθως χρησιμοποιείται σε όπερες ή μπαλέτα με μυθολογικά θέματα. Ντετερμινισμός υπέβασκε σε αρκετά σημεία της παράστασης, όπως και οι υπερβολικά ευθείς συμβολισμοί τύπου της άσβεστης φλόγας που αφήνει πίσω του ο γκρεμισμένος στον Τάρταρο Προμηθέας, κ.ά. Τα πιο πάνω στοιχεία για μένα προσωπικά λειτούργησαν ως παράσιτα στο επικοινωνιακό πεδίο με το κείμενο, όπως και η μη ικανοποιητική εμφάνιση των Χρήστου Κάλλοου (Κράτος) και Κωνσταντίνου Καζάκου (Ερμής), που σε αντίθεση με τους Δημήτρη Ναζίρη (Ηφαιστος) και Βασίλη Κολοβό (Ωκεανός) δεν μπορούσαν να ανοίξουν το λόγο τους έτσι που να χωρέσει μέσα η φωνή του Αισχύλου.

Πολύ ωραία η Ιώ της Φιλαρέτης Κομνηνού, έπαιξε σωματικά και ψυχικά το φόβο, έσμιξε τις μυθικές και τις ψυχοσωματικές δικαιολογίες της τρέλας της, έπλασε μορφή από το λόγο και όπλισε με την φωνή του πόνου και την κίνηση του πανικού. Σηκώνοντας τα μάτια μας στην κορυφή του σκηνικού και του έργου βλέπουμε έναν Προμηθέα όχι σταυρωμένο Χριστό, όχι διανοούμενο μάρτυρα, όχι εξαυλωμένο θύμα-σύμβολο της αλτρουιστικής αυταπάρνησης, αλλά μια αγέρωχη και απτότητη μορφή αντίπαλου της εξουσίας, πεπεισμένου αντιπολιτευμένου, στεφανωμένου με τη δόξα του, μη εξευτελισμένου. Ο Κώστας Καζάκος-ηθοποιός εξέπεμπε πυκνή υποκριτική ενέργεια και ο λόγος του ήταν καθαρός, δυνατός, άξιος για την παράδοση του Μεγάλου Μαθήματος. Απλώς όλες οι άλλες όψεις του ήρωά του, που δεν επέλεξε να παίξει, δεν ήταν μέσα στην ύλη της παράστασής του. ●